durch genügend viele Bronzehorte bestätigt; was aber die Goldvorkommen und die Metallverarbeitung im allgemeinen betrifft, so stehen die Daten, über die wir gegenwärtig verfügen, nicht durchaus im Einklang mit den geäußerten Meinungen (siehe Abb. 1—3).

Nachdem wir sehr eingehend einen kleinen Abschnitt aus dem Buch von T. Bader betrachtet haben, ist es unbedingt nötig, uns wieder dem allgemeinen Überblick über die Arbeit zuzuwenden, um uns der Wichtigkeit und des Ernstes der Leistung des Verfassers bewußt zu werden. Die Anlage der Arbeit ist richtig entworfen und der Gedankengang klar, so daß man das Buch mit Leichtigkeit und ohne unnötiges Herumblättern gebrauchen kann. Die Genauigkeit des kritischen Apparates, die Menge der dargebotenen Entsprechungen, die Vergleiche und Hinweise gestatten es uns, das Buch vertrauensvoll in die Hand zu nehmen, ohne Zeit mit unendlichen Nachprüfungen der Dokumentation zu verlieren. Dasselbe läßt sich auch über den Katalog sagen, der äußerst sorgfältig und aufgrund von persönlicher Nachprüfung der Fundstellen und des größten Teils des in den Tafeln gezeigten Fundstoffs zusammengestellt wurde; dies verdient das höchste Lob in einer Zeit, die vom Gesichtspunkt der Information so überhäuft ist. Nicht zu vergessen, daß dieses gesamte Material systematisch unter Anwendung klassischer und moderner Methoden bearbeitet wurde und daß die Arbeit sich nicht auf Vorlage von Daten und Aufreihung von Meinungen anderer Archäologen beschränkt. Die Art des Verfassers, an die Probleme heranzugehen weckt neue Ideen, Vorschläge zur Verbesserung der Typologie und Chronologie, sowie Arbeitshypothesen, von denen wohl nur wenige gänzlich abgelehnt werden könnten.

Häufig wird die Tätigkeit an einem nicht sehr bedeutenden Provinzmuseum, die Entfernung von der Athmosphäre und der Bibliotheken der großen Universitätszentren als Entschuldigung für den Stillstand in der Forschungsaktivität vorgebracht. Das Buch von T. Bader, wie auch seine übrigen Veröffentlichungen und Arbeiten zeigen aber wieder einmal, daß Bildungsstand und Ernst eines Forschers nicht unbedingt direkt proportional mit der Bedeutung seines Arbeitsplatzes sind und daß die wahre Liebe zum Beruf das letzte Wort hat.

TUDOR SOROCEANU

Vera Bianco Peroni, *Die Messer in Italien — I coltelli nell'Italia continentale*, *Prähistorische Bronzefunde*, VII, 2, hrsg. von Hermann Müller-Karpe, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1976, 111 p. + 71 pl.

Lucrarea vine să se adauge volumului aceleiași autoare, privind spadele (*PBF*, IV, 1, 1970), serie care va continua prin apariția în curînd a cărții care tratează bricele din Italia (*PBF*, VIII, 2, sub tipar) și, mai tîrziu, a pumnalelor din aceeași țară (*PBF*, VI, 5, în lucru). Documentația *PBF* pentru Italia se îmbogățește astfel și prin contribuția arheologei de la Roma.

Volumul prezentat se abate de la tiparul obișnuit, în sensul că partea inițială (pp. 1—11) prezintă traducerea în limba germană a esenței concluziilor, mai exact a rezultatelor studierii cuțitelor, în vreme ce restul textului propriu-zis e tipărit în italiană. Autoarea examinează un număr de 559 de cuțite, pe care le împarte în 65 de tipuri, grupate totuși în cîteva categorii principale: con manico a giorno; a lingua da presa; a testa d'uccello; a manico pieno; con manico ad anello; ad antenne racordate; con manico a T; con manico ad antenne; con manico gammato; a cannone; a codolo; con codolo ad uncino; a codolo rudimentale; a base semplice. Funcționalitatea și semnificația culturală (pp. 97—105) și indicii încheie volumul.

Toate tipurile amintite mai sus sînt cartate, dar lipsește o planșă tipologică cuprinzătoare, cu indicații cronologice, așa cum există în alte volume *PBF*, planșă care înlesnește considerabil orientarea în conținutul cărții. E vorba de o observație măruntă care nu deranjează utilizarea și care nu reduce din valoarea realizării.

TUDOR SOROCEANU

Jahresbericht des Instituts für Vorgeschichte der Universität Frankfurt a. M., 1977 (1978), herausgegeben von Hermann Müller-Karpe, Verlag C. H. Beck, München

În primele două zile ale lunii decembrie 1977 a avut loc la Institut für Vorgeschichte din Frankfurt pe Main un colocviu asupra istoriei sec. al 16-lea î.e.n. la care au participat aproximativ șaizeci de specialiști de la universitățile și institutele de arheologie din Atena, Beirut, Bologna, București, Frankfurt/M, Gießen, Groningen, Hamburg, Heidelberg, Kiel, Köln, Mainz, Marburg, Oxford, Roma, Tübingen, Viena, Wiesbaden, Würzburg și Zürich. Unsprezece referate (la care se adaugă cel al lui J. Bouzek, Praga) sînt publicate în volumul prezentat aici.

Proporțional, numărul comunicărilor care privesc Europa este mult mai mare (10), decît cele care au ca subiect Orientul (2). Acestea, cu care se deschide dealtfel volumul, sînt *Ägypten und die Ägäis im 16. Jahrhundert v. Chr. Chronologisches und Archäologisches*, a lui Wolfgang Helck (pp. 7—20) și *Pferde und Streitwagen in Nuzi. Bemerkungen zur Technologie*, scrisă de Carlo Zaccagnini (21—38). În prima dintre ele se încearcă stabilirea mai precisă a unor date din sec. al 16-lea egiptean, mai exact în legătură cu sfîrșitul domniei hicsoșilor. Sînt stabilite apoi legături (în special cu caracter comercial) între Egipt și lumea egeană, mai ales Creta și Micene, dîndu-se numeroase exemple de piese exportate în ambele sensuri. Cea de-a doua comunicare tratează lucruri mult mai concrete: utilizarea calului și a carelor de luptă la Nuzi, anticul Tépé Yorgan din Mesopotamia superioară. Foarte bine documentat, studiul analizează sistematic subiectele amintite; în ce privește caii, autorul se ocupă de proveniența lor, de prețuri, de descrierea animalelor în textele antice și de cantitățile de nutreț. Carele de război sînt privite în